

auuauua- (auuaua-) Kelimesi Üzerine Bazı Görüşler

Yasemin ARIKAN

I- Yazılışları:

Sg. N.(?) : a-u-u)a-u-ua-aš (KBo XVI 101 2')

Sg. A. : a-u-ua-u-ua-an (KBo XVI 101 6')

Sg. G. : a-u-ua-ua-aš (KBo XIII 1 Vs.I 50; KUB LIV 10 II 8: a-u-ua-u-ua-aš)

I. : a-u-ua-u-ua-a-it (KBo XVI 100 6'; KBo XVI 100 4': a-u-ua-u-ua-a[-it])

II- Bu kelime vokabular *erim.huš* serisi KBo I 44 + XIII 1 (+XXVI 20) I 50'de Sumerce [G]U.ZI, Akadça QÚ-U ET-T [Û-TI'], Hititçe a-u-ua-ua-aš ha-an-za-na-aš olarak verilmektedir¹. QÚ-U ET-T [Û-TI]'nin anlamı "örümcek ağı"dır². a-u-ua-u-ua için, Tischler³ "ein Tier; ein Trinkgefäß aus Gold in Form dieses Tieres" (=bir hayvan; bu hayvan şeklinde altından bir içki kabı) olduğunu, ses gelişimine bağladığı lalakuēša-: lalakuēša-; tarkuui-:

-
1. H. Otten-W. von Soden, *Das akkadisch-hethitische Vokabular KBo I 44 + KBo XIII 1*, Studien zu den Boğazköy-Texten 7, Wiesbaden 1968, s. 11.
  2. W. von Soden, *Akkadisches Handwörterbuch*, Wiesbaden 1965, s. 263 b.
  3. J. Tischler, *Hethitisches Etymologisches Glossar*, Lief.1. Innsbruck 1977, s. 98, 13.

taru_uai-; *arku_uai-*; *aru_uai-* örneklerinde olduğu gibi bu kelimenin *aku_uaku_ua-* ile bir ilişkisinin olabileceğini bildirmektedir. Yine aynı yazar Hethitisch-Deutsches Wörterverzeichnis, 1982 s.10'da "bir hayvan ve bu hayvan şeklinde bir içki kabı", Puhvel⁴, şüpheli olarak "spider"(?) (=örümcek) anlamını vermekte ve adı geçen yazar'ın⁵ bir makalesinde değindiği *lala(k)ueša-* "karınca" veya *tar(k)uwai-* "dans etmek" örneklerinde gösterdikleri gibi (*luwice?*) *auwa(u)awa-*, muhtemelen *akuwakuwa-*'nın fonetik olarak bir başka şekli olduğunu söylemektedir. Neumann⁶ *auwauwa-*'da muhtemelen totalreduplikation yoluyla meydana getirilmiş olan bir hayvan isminin mevcut olduğunu, şekil olarak ona en yakın *akuwakuwa-* "Frosch" (=kurbağa) bulunduğunu, belki her iki ismin özdeş bile olabileceğini *lalakwesa-* / *lalawesa-*, ^a*Markuwaya-* / ^d*Marwaya-*, *tarkuwai-* / *taruwai-* vs. kelime çiftlerini örnek göstererek açıklamaktadır. Kammenhuber, HW² (1984) Lief.8 s.636'da vokabuların Akadçasına göre bir hayvan: "örümcek" anlamının en azından gayri muhtemel olmadığını bildirmektedir. S.637' de ise Hititçe ve Luwice(!) *a(k)uwa(k)uwa-*'nın "Spinne" (=örümcek) olabileceğini, etimolojik olarak Yunanca *a-wa-ra-ka-na*, ἀράχνη ve Latince *arānea* kelimelerine bağlamak istemektedir.

aku_uaku_ua- için ise J. Friedrich, HW s.18'de "Frosch" (=kurbağa), "Kröte" (=kara kurbağa), P. Kretschmer, Kleinasiatiscbe Forschungen I (1927-1930) s.310 a.n.2'de "Kröte" veya "Frosch", H. Ertem, Boğazköy Metinlerine göre Hititler Devri Anadolu'sunun Faunası, Ankara (1965) s.138'de bu kelimenin NE.ZA.ZA idyogramının Hititçe okunuşu olarak düşünüldüğünü, kazılarda ele geçen kemik bakiyeleri arasında Thermi'nin Erken Bronz Çağı tabakalarında kurbağa veya kara kurbağası kemiklerine

-
4. J. Puhvel, *Hittite Etymological Dictionary*, Mouton, Berlin 1984, s. 244 vd.
  5. J. Puhvel, "On Labiovelars in Hittite", *Journal of the American Oriental Society* 94 (1974) s. 294-295.
  6. G. Neumann, "Studien zu den Boğazköy-Texten. Verlag Otto Harrasowitz, Wiesbaden. Heft 7,8,9,10,11,12,13." *Indogermanische Forschungen* 76 (1971) s. 261.

rastlandığını açıklamaktadır. Ayrıca az sayıda geçen idyogramın *harzijala-* “kertenkele” ile birlikte görüldüğünü, yılan Hedammu Efsanesine ait olan bu metinlerde NE.ZA.ZA’nın yılanın yediği hayvanlar arasında sayıldığı bildirilmektedir. G. Neumann⁷, “Frosch” (?) (=kurbağa), H. Kronasser⁸, “Frosch”, J. Puhvel⁹, ise “spider, tarantula” (?) (=örümcek, bir çeşit büyük örümcek) anlamını vermektedir. J. Tischler¹⁰, yerdeki delik ya da çukurlarda yaşayan bir hayvan olduğunu kesinlikle onomatopeik-reduplikatif bir isim olduğunu göstererek *auuauua-* ile bağlantı kurmak istemektedir. Yine Tischler, Hethitisch - Deutsches Wörterverzeichnis, Innsbruck 1982 adlı eserinin 1. sayfasında “Kröte”(=kara kurbağa) veya benzeri bir hayvan olabileceğini söylemektedir. A. Kammenhuber¹¹, “Kröte, Maulwurf u.a. Erd-Tiere denkbar, aber nicht ‘Frosch’ ”, kara kurbağa, köstebek ve benzeri toprak hayvanı olup, kurbağa olamayacağına işaret etmektedir.

III- *auuauua-* biçimli altından *BIBRU* kabı tespit edilmiştir:

KBo XVI 101 6’ *BI-IB-R}A* (veya) *-R}I GUŠKIN a-u-ua-u-ua-an*
 KUB LIV 10 II 8’ *BI-IB-RA GUŠKIN-ia-aš-ma-aš a-u-ua-u-ua-*
aš KAŠ-it šu-ua-an-da-an
 9’ *pí-ra-an pí-e har-kán-zi*

8’ Bira ile doldurulmuş altından *auuauua-*
BIBRU’sunu

9’ sunarlar.

7. G. Neumann, *Untersuchungen zum Weiterleben hethitischen und luwischen Sprachgutes in hellenistischer und römischer Zeit*, Wiesbaden 1961, s. 42, 82.

8. H. Kronasser, *Etymologie der hethitischen Sprache*, Wiesbaden 1966, s. 121.

9. J. Puhvel, *Hittite Etymological Dictionary*, Mouton, Berlin, 1984, s. 26.

10. J. Tischler, *Hethitisches Etymologisches Glossar*, Lief.1, Innsbruck 1977, s. 12 vd.

11. A. Kammenhuber, *Hethitisches Wörterbuch*², Lief.1, Heidelberg 1975, s. 54

Muhtemelen kral veya kraliçe Tanrıça *Huuašanna*'yı ve Fırtına Tanrısı'nı *auuauua- BIBRU*'sundan içmektedir:

KBo XVI 100¹² 4' [^D*Hu-ua-aš-ša-an*]-na-an *IŠ-TU BI-IB-RI a-u-ua-u-ua-a[-it]*

5' [*TUŠ-aš e-ku-zi E*] *GIR-ŠU-ma* ^D*Hu-ua-aš-ša-an-na-an* ^D*IŠ* [*KUR(-)*]

6' [*IŠ-TU BI-IB-R*] *I a-u-ua-u-ua-a-it-pát TUŠ-aš e-ku-zi n* [*a-*

7' *la-]a-hu-i nu EGIR-ŠU ŠA GUD BI-IB-R*[*A*

4' [Tanrıça *Huuašanna*] yı *auuauua- BIBRU*'su ile

5' [oturarak içer. Ar] kasından da Tanrıça *Huuašanna*'yı Fır[tına Tanrısını]

6' *auuauua- [BIBR]* *U*'su [ile] oturarak içer. V [e

7' d] öker. Arkasından sığır *BIBR* [*U*'sunu

BIBRU “hayvan şekilli kurban kabı”¹³ anlamındadır. Hitit kültüründe bu kapların önemli bir yeri olduğu ve hatta bayramlarının kutlandığı bilinmektedir¹⁴. Heykellerine tapılan tanrıların bazılarının birer kutsal hayvana sahip olmaları, bu hayvan biçimli

12. Trans. ve terc. için bk. A. Kammenhuber, *Hethitisches Wörterbuch*², Lief.8, Heidelberg 1984, s. 636.

13. Bk. Y. Coşkun, “Boğazköy Metinlerinde Geçen Başlıca Libasyon Kapları”, *A.Ü.Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* XXVI 3-4 (1969) s. 36.

14. Bk. KUB XIII 4 I 42.

kapların varlığını gerektirmektedir¹⁵. Hangi tanrıya kurban sunulacaksa, genellikle bu tanrıyla ilgili hayvanın *BIBRU*'su kullanılmaktadır¹⁶. Çivi yazılı metinlerde Fırtına Tanrısı sığır veya boğa, Tanrıça *Ištar Zinzapušši*¹⁷, *auiti*, GU.GUD “sığır boynu”¹⁸, Kırın *Ištar*'ı aslan, Savaş Tanrısı ZA.BA₄.BA₄ aslan, Tanrı GAL.ZU aslan, Tanrı *Telipinu* sığır, Koruyucu Tanrı LAMMA geyik, Tanrı *Halki* sığır, Tanrı GIR sığır, Tanrı *Bitinhi* ve *Uahiši auiti*, Tanrıça *Aškašepa* aslan¹⁹ ve Tanrıça *Huušašanna auuauua-* ve sığır (?)²⁰ *BIBRU*'su ile tespit edilmişlerdir.

KBo XVI 100 4', 6'. satırlara göre *auuauua-* Tanrıça *Huušašanna*'nın kutsal hayvanıdır. *auuauua-* biçiminde bir *BIBRU* ile tanrıça *Huušašanna*'ya içki sunulmaktadır. Ancak “örümcek biçiminde” kaplar Boğazköy'de, Kültepe'de, Alişar'da, Alacahöyük'te ve diğer merkezlerde ele geçmemiştir. Tespit edilebilen en küçük hayvan bir sümüklüböceğe aittir²¹.

auuauua- kelimesi, *halhaltumari-*, *haršiharši-*, *uanteuantema-* v.s. örneklerinde olduğu gibi reduplikation yani kelime gövdesinin tekrarı suretiyle meydana getirilmiştir²². Reduplikation esasen onomatopeik sistemlere bağlıdır. *auuauua-* hayvanın çıkarttığı ses

-
15. Y. Coşkun, “Boğazköy Metinlerinde Geçen Başlıca Libasyon Kapları”, *A.Ü.Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* XXVI 3-4 (1969) s. 41.
  16. Bu konuda bk. H.G. Güterbock, “Eti Tanrı Tasvirleri ile Tanrı Adları”, *Belleten* VII 26 (1943) s. 286 vd.; O. Carruba, “Rhyta in den hethitischen Texten”, *Kadmos* VI (1967) s. 96 vd.
  17. Bk. H. Ertem, *Boğazköy Metinlerine Göre Hititler Devri Anadolu'sunun Faunası*, Ankara 1965, s. 198-200; Y. Coşkun, a.g.e. s. 39 a.n. 4, 5.
  18. Bibl. ile birlikte bk. H. Ertem, a.g.e. s. 48:GU.GUD, hayvanın boynu ile başından ibaret içki kabı; GUD veya GUD.MAH *BIBRU*'su ise hayvanın bütünü gösteren ritondur.
  19. Bk. O. Carruba, a.g.e. s. 96-97; Y. Coşkun, a.g.e. s. 41 -42.
  20. KBo XVI 100 4' - 7'.
  21. Bk. E.Akurgal, *Die Kunst der Hethiter*, Hirmer Verlag, München 1961, böl. 33.
  22. Bk. J. Friedrich, *Hethitisches Elementarbuch I*, Heidelberg 1960, s. 42 (§ 52).

taklit edilerek oluşturulmuş bir kelime olmalıdır. Örümcek için ise böyle bir özellik söz konusu değildir.

Eğer Hititçe *ku* çivi yazılı Luwice'de *u* ise Hititçe *akuuakuua-*, Luwice *auuauua-* eşitliği ortaya çıkmaktadır. Daha önce de değindiğimiz gibi onomatopeik-reduplikatif bir kelime olan *akuuakuua-* bu görüşümüzü desteklemektedir.

Vokabular metin KBo I 44 + XIII 1 (+ XXVI 20) I 50'nin Hititçe bölümünde *ha-an-za-na-aš* kelimesi geçmektedir. A. Goetze²³, "Apparently another word for a color" (=görünüşe göre bir renk için kullanılan diğer kelime), J. Friedrich²⁴, kelime gövdesi belirtilmeden, "wohl farben - bezeichnendes Adjektiv" (=muhtemelen renk belirten sıfat), H. Kronasser²⁵, *hanzana-* "schwarz" (=siyah,kara), H. Otten-W.von Soden²⁶ "schwarz", J. Tischler²⁷, *hanzana-* "schwarz", yine aynı yazar²⁸ (st³) "schwarz" anlamlarını vermektedirler.

Vokabular metnin Akadça kısmında geçen *QÚ-U ET-T [Û-TI]* "örümcek ağrı" anlamındadır. Bu durumda, Akadça ve Hititçe kelimenin bu satırlarda birbirinin karşılığı olduğunu tespit etmek imkansızdır²⁹.

23. A. Goetze, "Contributions to Hittite Lexicography", *Journal of Cuneiform Studies* I (1947) s. 312 a.n. 27.

24. J. Friedrich, *Hethitisches Wörterbuch*, Heidelberg 1952, s. 53.

25. H. Kronasser, *Die Umsiedelung der schwarzen Gottheit*, Wien 1963, s. 39; H. Kronasser, *Etymologie der hethitischen Sprache*, Wiesbaden 1966, s. 184.

26. H. Otten- W.von Soden, *Das akkadisch-hethitische Vokabular KBo I 44+ KBo XIII 1*, Studien zu den Boğazköy-Texten 7, Wiesbaden 1968, s. 16.

27. Tischler, *Hethitisches Etymologisches Glossar*, Innsbruck 1977, s. 157.

28. J. Tischler, *Hethitisch-Deutsches Wörterverzeichnis*, Innsbruck 1982, s. 15.

29. H. Otten- W. von Soden, a.g.e., s. 16.

Vokabular metinler zamanın öğrencileri tarafından dikte edildiğinden³⁰ ve Akadça'dan Hititçe'ye iktibas edilen kelimeler, Hititler'de pek çok örneğinde gördüğümüz gibi esas anlamları dışında da kullanılmakta olduğundan, *auuauua-*'nın "örümcek" olamayacağı anlaşılmaktadır.

S U M M A R Y

This word in the vocabulary series of *erim.huš* KBo I 44 + XIII 1 (+ XXVI 20) I 50 in Sumerian means [G]U.ZI, in Akkadian *QÚ-U ET-T [Û-TI]*, in Hittite it is given as *a-u-ua-ua-aš ha-an-za-na-aš*. The meaning of *QÚ-U ET-T [Û-TI]* is "spider's web". *auuauua-* corresponds to "an animal, this is a drinking vessel in the shape of an animal (of gold)"; it is given as a spider, its relation with *akuuakuua-* is suggested. While or the onomatopoeic reduplicated name of *akuuakuua-* the meanings of "frog, toad, mole, spider, tarantula" are given.

auuauua- is the sacred animal of the goddess *Huušašanna*. Drink is offered to this goddess with a BIBRU in the shape of an animal. However, pots in the form of a spider have not been acquired at Boğazköy, Kültepe, Alişar, Alacahöyük and in other centers.

The word *auuauua-* has been brought up by means of reduplication. Reduplication in essence depends on onomatopoeic systems, *auuauua-* must have been formed by imitating the sound uttered by this animal. As to the spider a speciality of this sort is out of question.

If *ku* in Hittite is also *u* in Luwian in Cuneiform script, *akuuakuua-* in Hittite is discovered to be equal to Luwian *auuauua-*.

---

30. H. Otten- W. von Soden, *Das akkadisch-hethitische Vokabular KBo I 44+ KBo XIII 1*, Studien zu den Boğazköy-Texten 7, Wiesbaden 1968, s. 1.

akuuakuua- which is an onomatopoeic reduplicated word supports this view.

As the vocabulary texts were dictated by the students of that time and the words quoted from Akkadian into Hittite, as we see in many examples with Hittites except for their original meanings, they have been used for other meanings; therefore, *auuauua-* is understood not to have been “spider”.